

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit mortale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD SEXTVM dicendū, q̄ ex bono sub rōne boni nullus potest tritari: sed de bono inquantū apprehenditur sub ratione mali veri, uel apparentis, potest aliquis tritari. Et hoc modo inuidia est tristitia de alieno bono, inquantum scilicet est impedimentum proprię excellentiæ.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ sicut delectatio per se operationem propriam: ita impedit operationem extraneam, ut Philoſ. dicit in 10. Ethic. sicut ille, qui delectatur in studendo magis studet, & minus circa alia occupatur. Sic ergo tristitia, q̄ est de bono proximi, impedit actiones, quæ ad bonū proximi tendunt: sed mouet ad operationes contrarias, quibus bonum proximi impeditur.

AD OCTAVVM dicendū, q̄ sicut in amore boni nō potest esse peccatum, nisi inquantū id qd̄ amatur, & si apprehendatur in rōne boni, nō tamen est uere bonum, sed malū: ita est tristitia quæ est in bono, quod apprehenditur ut malū, quod nō est uere malū, sed apparens, nihilominus est mala, quia nō est conueniens tali obiecto, qd̄ est uere bonū. Sic. n. actus moralis fit bonus ex obiecto, inquantū est ei cōueniēs.

AD NONVM dicendū, q̄ quibusdā peccatis adiunguntur quadam penalitates, & tunc id est pœna & culpa fm̄ aliud & aliud, culpa quidē fm̄ procedit ab inordinata hoīs uoluntate, & sic non est a Deo: pœna autē fm̄ q̄ habet quandam pœnalem afflictionē adiunctam, & hoc est a Deo secundū illud Plal. Arguam te & statuam contra faciem tuam, & Aug. dicit in 1. Confes. Iussisti Domine, & sic est ut pœna sibi fit omnis inordinatus animus, Et hoc modo in uidia potest esse, & pœna, & culpa.

AD X. dicendum, q̄ omne peccatum est amor improbus per causam, non per essentiam: quia oīs affectio animæ, etiam tristitia ex amore procedit, ut Aug. in eodem libro dicit.

AD XI. dicendū q̄ Arist. 2. Retho. distinguens, inter zelum & inuidiam, dicit zelus ex bonis est uirtuosorum, inuidere autem est praliū prauorum. Zelus enim seipsum preparat propter emulationem, ut obtrineat bona: inuidias autem ut proximus non habeat propter inuidiam. Inuidia enim est eū aliquis tristatur de hoc, quod proximus habet bona quæ ipse non hēt, zelus autem est cum aliquis tristatur de hoc, q̄ ipse non habet bona quæ proximus hēt. Hieronymus autem in auctoritate prædicta accepit inuidiam pro zelo. Est enim laudabile, ut aliquis addiscens conetur ad addiscendum quæ alius addidit, secundum illud Apostoli primæ Cor. 12. Acumulamini charismata meliora.

ARTICVLVS II.

Utrum inuidia sit peccatum mortale.

SECVNDO quaritur, utrum inuidia sit peccatum mortale. Et uidetur quod non. Dicit Greg. 22. Moral. Euenire plerumque solet, ut non amissa charitate inimici nos ruina lætificet, & eius gloria con-tristet. hoc autem est inuidere, ergo inuidiam non tollit charitatem, & ita non dicitur peccatum mortale.

¶ 2. Præ. Damasce. dicit in 2. lib. quod passio est motus appetitus sensibilis. hic autē motus sensualitas dicitur, ut Aug. dicit in 12. de Trinita. ergo inuidia cum fit passio est in sensualitate, in qua non est nisi ueniale peccatum, ut Aug. dicit in eodem libro. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 3. Præ. Sicut bona ex gñe possūt male fieri. ea au-

tem q̄ sunt mala ex genere, non possunt bene fieri, ut Aug. dicit in libro contra mendacium. ita ea quæ sunt ex gñe uenialia, possunt fieri mortalia: ea autē q̄ sunt ex genere mortalia, nullo modo possunt esse uenialia, sicut patet de homicidio & adulterio. Sed non omnis inuidia est peccatum mortale. ergo inuidia non est peccatum mortale ex genere.

¶ 4. Præ. Peccatū operis in eodē genere est grauius pctō cordis, sed impedire opere bonū proximi. nō semper est pctm̄ mortale. ergo nō semper est pctm̄ mortale dolere de bono pximi, quod est inuidere.

¶ 5. Præ. In uiris pfectis nō potest esse pctm̄ mortale: sed in eis potest esse aliquis modus inuidiæ ex surrip-tione. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 6. Præ. In pueris nondum loquentibus non potest esse pctm̄ mortale, quia nondū habent usum rōnis in qua sola est pctm̄ mortale: sed in pueris potest esse inuidia. Dicit. n. Aug. in primo confes. uidi ego & expertus sum zelantem puerum: nondū loquebatur pallidus, amaro aspectu collactancum suum. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 7. Præ. Omne peccatum mortale contrariatur ordini charitatis: sed inuidia quæ tristatur de bono alterius, inquantum redundat in proprium nocumētum, nō repugnat ordini charitatis, secundum quē quilibet debet se plus diligere quā alium, & proximos plus quā extraneos. ut Amb. dicit. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 8. Præ. Omne pctm̄ mortale alicui uirtuti cōtrariatur: sed inuidia non contrariatur alicui uirtuti, sed cuidam passioni, quam Phil. in 2. Ethic. Nemesim vocat. ergo inuidia non est peccatum mortale.

SED CONTRA est, quod Grego. dicit in 5. Moral. exponens id quod habetur Prou. 14. Putredo ossū inuidia, per limoris inquit uitiū ante Dei oculos pe-reunt bene acta uirtutum. Sed hoc nō facit nisi peccatum mortale. ergo inuidia est peccatū mortale.

¶ 2. Præ. In itinerario Clementis naratur quod Petrus dixit, quod tria peccata æqualiter pœnam merentur, cum aliquis manu occidit, cum lingua detrahit, & cum corde inuidet, uel odit. Sed homicidium est peccatum mortale. ergo & inuidia.

¶ 3. Præ. Isidorus dicit in lib. de Sāmo bono. Nulla uirtus est cui non contrarietur inuidia: sola. n. misericordia caret inuidia. Sed nihil cōtrariatur omni uirtuti, nisi pctm̄ mortale. ergo inuidia est pctm̄ mortale.

¶ 4. Præ. Sicut Aug. dicit super illud Plal. Conuertit cor eorum ut odiret populū eius, inuidia est odiū felicitatis aliene. Odium autem est ira inueterata, ut ipse dicit. 1. super Gene. ad literam. ergo omnis inuidia est aliquid inueteratum, & ita non potest esse ueniale peccatum, quasi subreptitia.

¶ 5. Præ. Nihil interficit spiritualiter, nisi peccatum mortale: sed inuidia occidit spiritualiter, secundum illud Iob. 5. Paruulū occidit inuidia. Et super illud secundæ ad Cor. 2. Christi bonus odor sumus, dicit glōf. Odor iste uegetat diligentes, uocat inuidentes. ergo inuidia est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut dictū est, genas siue species actus moralis attenditur secundum materiam uel obiectum. unde etiam actus moralis dicitur bonus uel malus fm̄ suum genus: uita autē animæ est per charitatem, quæ coniungit nos Deo, p̄ quē anima uiuit. unde dicitur. 1. Ioan 3. Qui non diligit manet in morte. mors enim est priuatio uitæ. Quādo ergo ex comparatione actus ad suam materiam intelligitur aliquid oppositū charitati, oportet q̄ actus

In li. de mendacio cap. 7. tom. 4.

Li. 1. cap. 7. circa mediu illius to. 1.

Referretur ex Amb. 3. sent. dist. 39. lib. 2. c. 7. nō pro-cui a sine to mo 5. Li. 5. moral. cap. 32. a me dicit i nouis exempla.

Li. 3. c. 15. an te medium.

Plal. 104. in expositio ne prima a medio to. 8. lib. 3. de ser. Dominii in monte c. 10. glōf. ordin. ibi. ex Aug.

2. 2. q. 35. ar. 1. c. 3. Arr. 1. huius q. & supra q. 7. ar. 2.

actus ille sit peccatū mortale ex suo genere. Sicut occidere hominē importat aliquid repugnans charitati, per quam diligimus proximū, & volumus eū viuere, & esse, & alia bona habere. hoc enim est de rōne amicitiae, vt Phil. dicit in 9. Eth. Et ideo homicidium est p̄c̄m mortale ex genere suo. Si vero ex comparatione actus ad suum obiectum non appareat aliquid contrarium charitati, non est peccatū mortale ex suo genere: sicut dicere uerbū otiosum, & alia hm̄ōi, quae tamen possunt fieri peccata mortalia per aliquid aliud superueniens, sicut supra habitum est. Inuidere autem importat aliquid charitati repugnans ex ipsa comparatione actus ad suum obiectū. est. n. de rōne amicitiae, vt eis velimus bona, sicut & nobis ipsis, vt d̄r in 9. Ethic. eo q̄ amicus est quodammodo alter ipse. vnde q̄ aliquis de felicitate alterius tristetur, hoc manifeste repugnat charitati, in quantum per eam diligitur proximus. vnde Aug. dicit in libro de uera religione, Qui inuidet bene cantanti, non amat bene cantantem. vnde inuidia ex suo genere est peccatū mortale. Est tamē considerandum, q̄ in ḡne alicuius peccati mortalis potest inueniri aliquid actus, qui nō est peccatū mortale p̄ suam imperfectionem: quia. l. non attingit ad perfectam rōnem illius generis. Quod quidē contingit dupliciter. Vno modo ex parte principij actui: quia scilicet non procedit a ratione deliberata, quae est proprium & principale actuum principium humanorum actuum. Vnde subiti motus etiā in genere homicidij, vel adulterij non sunt peccata mortalia: quia non attingunt perfectam rōnem actus moralis cuius principium est ratio. Alio modo potest contingere ex parte obiecti, quod scilicet propter sui paruitatem nō attingit ad perfectam rationem obiecti. Quod enim paruum est, quasi nihil accipit ratio: sicut patet in specie furti. Si enim aliquis accipiat de agro alterius unam spicam, uel aliquid huiusmodi, non est credendum quod peccet mortaliter: quia hoc quasi nihil computatur tam ab illo qui accipit, quā ab illo cuius est res ipsa. secundū hoc ergo potest contingere, quod aliquis motus inuidiae non est peccatum mortale, quamuis inuidia secundum suum genus sit peccatum mortale propter imperfectionem ipsius motus: uel quia est subitus, & non procedit ex ratione deliberata, uel quia homo tristatur de aliquo bono alterius, quod est adeo paruum, quod non uidetur esse aliquid bonum: puta si aliquis inuideat alicui simul ludenti, quod vincat in ludo, puta cum eo currendo, uel aliquid huiusmodi ludicrum faciendo.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ quia in definitione alicuius non ponitur id; quod est per accidēs, sed solum id quod est per se: cum dicitur q̄ inuidia est tristitia de felicitate uel gloria alterius, oportet q̄ intelligatur secundū quod aliquis tristatur de ipsa felicitate alterius, in quantum est huiusmodi. De qua, ea rōne aliquis tristatur: quia uult singulariter excellere. vnde qui ab aliquo vincitur in gloria uel felicitate, & de hoc dolet, proprie d̄r inuidere. Cōtingit autē aliquē tristari de felicitate alterius p̄pter alias rōnes, q̄ ad inuidiam non pertinent: sed quandoq; ad alia vitia. Quicumque. n. odit aliquē, tristatur de felicitate eius, non in quantum est excellentia q̄dam: sed in quantum est simpliciter bonum quoddā eius quē odit. Cum. n. aliquis inimico uelit malum, consequens est q̄ de omni bono ei⁹ tristet. vnde haec est differentia inter inuidētē & odientē: quia inuidens

non tristatur de bono alterius, nisi per hoc quod cellitur, uel iniquitatem suae gloriae amittit: odientem autem de quocumq; bono inimici tristatur: potest etiā esse & alia ratio, quare aliquis de felicitate alterius tristetur: quia scilicet timet ex hoc aliquid inueniēdū sibi prouenire, uel aliquib; quos amat magis est timoris quā inuidiae ut Philof. dicit in Retho. Contingit autē timorē esse & bonū & malū. vnde hoc potest fieri & cū peccato, q̄ timor est malus, & sine peccato q̄ timor est bonus. vnde Greg. praemissa uerba exponens subdit, q̄ hoc timor cum ruente aliquo quosdam bene erigit: cum timor timidus: & proficiente illo plures iniuste opprimimur. vnde etiam interponit, quod talis timor est sine inuidiae culpa.

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ q̄ motus est tristitiae tū non potest esse peccatum mortale, sed quia motus tristitiae ex deliberatione rōnis procedit non solum est sensualitatis, sed et rōnis & idcirco esse peccatum mortale. quamuis etiam dicitur q̄ hm̄ōi nomina a passionum, quandoque sunt ipsos simpliciter motus voluntatis. Et si in hoc tristitia non erit in sensualitate, sed in parte rationis, nō potest fieri veniale, si actus sit p̄fectus potest contingere propter imperfectionem actus, ut dicitur.

AD QVARTVM dicēdū, q̄ impedire bonū alicui potest esse absq; peccato mortali p̄ imperfectionem actus, q̄ illud quod impedit non hēt plenam rōnem, aut quia est paruum, aut quia est indebitum.

AD QVINTVM dicēdū, q̄ motus subreptus inuidiae est imperfectus, & talis etiam inuidiae motus est in pueris, qui non habēt usum rationis unde dicitur respondio. Ad sextum.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ quandoquomodo quis tristatur de felicitate alterius p̄ nocentem quod exinde sibi uel suis imminet, talis tristitia est inuidiae, sed timoris. vnde quandoque potest sine peccato: sicut dictum est.

I AD OCTAVVM dicendum, q̄ inuidia respicit obiecta Est. n. tristitia de prosperitate alicuius solum hoc duab; uirtutibus contrariari potest: scilicet prosperitatis, de qua dolet ex contrarietate in concordia, quae dolet de aduersitate bonorum: sicut autē boni, de cuius prosperitate tristatur, opponit ira per zelū quae intelligitur per nemelism, quia quis tristatur de hoc, q̄ aliqui mali i sua prosperitate. Et quis misericordia & nemelism patitur uideant s̄m rōnem tristitiae: tū s̄m q̄ superuenit odio rōnis accipiunt rōnem uirtutis. Similiter in contrarium obijciuntur facile est solueri.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Greg. ibi dicit de inuidia s̄m q̄ est peccatum mortale: & de inuidia cordis inuidia loquitur beatus Petrus. Quae meretur aequalem penam homicidio, quantum ad genus poenae: quia utrumque meretur poenam nam. unde patet solutio ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ peccatum mortale contrariatur omni uirtuti peccantis. Inuidia autē Isidorus dicit contrariatur omni uirtuti, non peccantis, sed alterius. vnde per hoc probatur q̄ peccantis, sed alterius sit peccatum mortale.

AD QVARTVM dicēdū, q̄ inuidia non est odium hoīs, sed felicitatis, prout sub odio cōprehendunt oēs passiones aīa tendētes in malum, quae ex odio deriuant, q̄ autē d̄r odium esse ira inueterata: est sic intelligēdū, quasi oē odiū sit tale, sicut dicitur

Lib. 9. cap. 4. tom. 5.
q. 7. de peccatis art. 4. & 3.
Lib. 9. cap. 4. tom. 5.
Cap. 47. circa principium tom. 1.

quis status motus odij: sed quia ira inueterata odij A
causat.

Ad QVINTVM dicendum, quod auctoritates illae loquuntur de inuidia secundum quod est peccatum mortale.

ARTICVLVS III.

Vtrum inuidia sit vitium capitale.

TERTIO queritur, Vtrum inuidia sit vitium capitale. Et vñ q non, quia ad vitium capitale pertinet habere filias: nō autem ad ipsum pertinet q sit alterius filia: sed inuidia est filia superbiae, sicut Aug. dicit in lib. de Sancta virginate. ergo inuidia nō est vitium capitale.

¶ 2. Præt. Inuidia est tristitia quaedam, vt iam dictum est: tristitia aut importat quendam terminum appetitui motus. vbi. n. homo incurrit malā, quod prius oderat, cōtristatur. ergo inuidia non est vitium capitale, quia de ratione vitij capitalis est, quod ex eo omnia alia vitia oriuntur.

¶ 3. Præt. Cuilibet vitio capitali assignant aliquæ filiae: sed inuidia non vñ habere aliquas filias. Assignat enim Greg. in 3o. Moral. in quinque filias, quæ sunt odium, susurratio, detractio, exultatio in aduersis, afflictio in prosperis, quorum nullū videtur esse filia inuidia. Nam odium magis nascitur ex ira, susurratio aut, & detractio, & exultatio in aduersis procedit ex odio, afflictio aut in prosperis vñ esse idem quod inuidia. ergo inuidia non est vitium capitale.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. connumerat inuidiam inter vitia capitalia.

RESPON. dicendum, quod sicut supra dictū est, vitia capitalia sunt, ex quib. alia vitia nata sunt oriri sñ rōnem a causā finalis. Finis hēt rationem boni. Eodem autem modo tendit appetitus in bonum, & in fruitionē boni, que est delectatio. Et ideo sicut appetitus ex intentione boni, mouet ad aliquid agē dum: ita et ex intentione delectationis. Est autē cōsiderandum, quod sicut bonum est finis appetitui motus, qui est profectio: ita malū est finis appetitui motus qui est fuga. Sicut. n. aliquis volens obtinere bonum profectur ipsum, ita aliquis volens caere malo, fugit ab ipso. Et sicut delectatio est fructio boni: ita tristitia est quaedā malitia, sñ quā animus opprimitur a malo. Et ideo ex hoc q homo repudiat tristitiā inducitur ad multa faciēda, p quæ tristitiam repellat, vel ad quæ tristitia inclinat. Sic ergo quia inuidia est tristitia alienæ gloriæ, inquantū apprehendit ut quoddam malum, consequens est, ut hō ex inuidia redat ad aliqua inordinate faciēda contra proximum. Et secundum hoc est inuidia vitij capitale. In hoc autē conatu inuidia est aliquid tamquā principij, & aliquid tāquam terminus. principium quidem est, ut aliquis excludat gloriam alterius, quæ eum contristat, quod quidem sit diminuēdo bona eius: siue mala de eo dicēdo, & latēter, qd sit per susurratiōē, & manifeste quod sit per detractiōem. Terminus autē huius conatus pōt considerari dupliciter. Vno quidē modo respectu eius, cui inuidet. Et sic motus inuidia interdū terminat ad odij, scilicet ut homo nō solum tristetur de superexcellētia alterius: sed ulterius velit simpliciter mala eius. Alio vero mō terminus huius conatus potest accipi ex parte ipsius inuidētis: qui si quidē possit cōsequi finem intentum ut diminat gloriā proximi, gaudet, & sic ponit filia inuidia, exultatio in aduersis: si autem non possit consequi suum propositū, ut scilicet impediāt gloriā proximi, tristita-

tur. Et sic ponitur filia inuidia afflictio in prosperis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Gregorius dicit. 32. Moralium, Superbia communis mater est omnium vitiorum. vnde per hoc quod inuidia est filia superbiae, non excluditur quin inuidia sit vitium capitale.

AD SECVNDVM dicendum, quod tristitia & si sit terminus in exequendo, est tamen primum in intentione, inquantum scilicet ex fuga tristitiæ multij alij motus procedunt.

AD TERTIVM dicendū, quod nihil prohibet eadem vitia ex diuersis vitij secundum diuersas rationes oriri. Odium ergo nascitur ex ira secundum quod ille, qui ad iram prouocatur, lesionem intulit: ex inuidia autem secundum quod eius bonum cui inuidetur, apprehenditur ut impeditium propriæ excellentiæ. Similiter etiā susurratio, & detractio & exultatio in aduersis oriuntur ex odio, inquantum diminiuit omne bonum, & procurat omne malum sui inimici. hæc ex inuidia proueniunt secundum solā rationem remouendi excellentiam. Afflictio autem in prosperis est aliquo modo ipsa inuidia, & quodammodo filia eius. secundum enim q aliquis tristatur de prosperis alicuius inquantum aduersatur singulari excellentiæ alicuius, sic est ipsa inuidia. Secundum vero quod aliquis tristatur de prosperis alicuius ea ratione: quia eueniunt contra suum conatum ad impediendum ea, sic est filia inuidia.

QVAESTIO XI.

De accidia.

In quatuor articulos diuisa.

¶ Primo enim queritur, Vtrum accidia sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum accidia sit peccatum speciale.

¶ Tertio, Vtrum sit peccatum mortale.

¶ Quarto, Vtrum sit peccatum capitale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum accidia sit peccatum.

QVAESTIO est de accidia. Et primo queritur, vtrum accidia sit peccatum. Et videtur quod non. virtus. n. & peccatum cum sint contraria, sunt in eodem genere: sed virtus est in genere amoris. Cū ergo accidia non sit in genere amoris, sed magis sit tristitia quaedam, vt Damasc. dicit. videtur quod accidia non sit peccatum.

¶ 3. Præt. In Psal. sup 3. Cōfitemini, ponit gl. quatuor tērationes, q sunt: error, difficultas vincendarū concupiscentiarum, rēdium, & tempestas seculi. Sed error, & difficultas, & tempestas seculi non sunt peccata. ergo nec rēdiū quod est accidia, est peccatum.

¶ 3. Præt. Oē pētm est ab homine, sñ illud Olee penult. Perditio tua ex te Israel. Sed accidia cū sit qdā tristitia: nō est ab hōie, qā 2. ad Cor. 9. sup illud, Nō ex tristitia aut necessitate. dicit gl. Si cū tristitia facis fit de te, non tu tñ facis. ergo accidia non est pētm.

¶ 4. Præt. non pōt contingere q actus sit simul meritorius & pētm: sed aliquis actus cum accidia factus est meritorius, puta cū aliquis ex voto uel obedientia ieiunat: & tamen ieiunium ipsum contristat, & sic est ibi accidia, quæ est tristitia de bono spiritali uirtutis. ergo accidia non semper est peccatum.

¶ 5. Præt. Dam. dicit in 2. lib. q accidia est tristitia grauā: sed aggravatio magis vñ esse pena quam culpa. ergo accidia non est peccatum: sed magis pena.

¶ 6. Præt. accidia videtur esse tristitia, vel tēdiū inter-

Loco citate in arg. 3. D. 304.

Ca. 15. to. 1.

Li. 3. Ortho. fidei cap. 14. Est gl. Aug. super illud, contēctur Domino misericordias eius com. 2.

Glossa ordinaria ibi. ex Aug. super illud, hilare dato rētm.

Li. 3. ortho. fidei cap. 14. Glof. ordi. ibi ex Aug.

D

E